

הסיפור המלא של ההתרחשויות והמגעים

הממשלה הסמיכה את מאיר זורע, לעשות הפעולות הדרושות לפיתוח האזור * אך כשמנהל מינהל המקרקעין ניסה להשיג תקציב — סגרו עליו מרל עבר * למרות זאת הורה זורע להתחיל בעבודות התשתית במעלה אדומים, ו"תמכו על הלונות הסוכנות, אך אז מוצץ את הפרשה איש ממש"ט, יום אותו ב"ביזבוז מיליונים ללא אישור" ודרש להשעותו * שם טוב: "היתה חריגה ממינהל תקין" * גלילי: "זה מעשה פילגש בגבעה" * סמיר: "קצת מוזר שהממשלה מבקשת גמילות חסדים מהסוכנות היהודית" * מאיר זורע: "עשו לי מעשה שלות"

נאח שלבוה נקדינון

זמן מה לאחר סיום זה קיימה הממשלה ריון בנושא. היועץ המשפטי לממשלה, מאיר שמיר, נתקש לבדוק הלכה למעשה היכן ניתן להקים את האזור התעשייתי. כמובן, הרישום, דבר זה נתון אישית תיארם עם העיניים הנעימות. דבר זה נתון אישית אצלו. נציגי משרדו המסחר והתעשייתי, אישית בהמון, מינהל מדיניות ישראל, צ"ל והיעוץ נוסף למעלה אדומים ולענתות, בדיקה היועץ שני אחרים נוספים (עמרות ומכני בניטור).

בשלב ראשון, הביאה ועדת שמיר לממשלה תיאור מקיף של ארבעה המסוות הנזכרים, על מעלותיהם ומגוריהם. לאחר שבתו יאזר זה, התגבשה אצל השרים הדעה שהמקום המתאים להקמת האזור התעשייתי של ירושלים הוא מעלה אדומים. מי שצדד בחקיקות רבה ביותר בכך היה שר השיכון, אברהם עופר. לאחר שגראה היה לו כי הועץ המשפטי עצמו צידד בענייניו. אומנם, ההוצאות הכרוכות בהקמת המסווה במעלה אדומים ברתה ורתה משעה בענתות. בשל רחוק המקום מירושלים — אולם הוא סבר ששוב יהיה, כי יאזור תעשייתי יהיה רחוק ככל האפשר מאזור מגורים.

עמדה זה נקט שר המסחר והתעשייה, חיים ברי לבי, שפע זאת הגיע, כי את המסכים והמסוות צדדו להקים בענתות. זאת האזור התעשייתי במעלה אדומים, שר המשפטים, חיים י. צדוק, התלבט בעלת מציקה: הצורך בהפקעות שהם מעבר ל"קו הרוחק".

בממשלה היה למעשה קונצנזוס על תיעוש מעלה אדומים — בהסתך על מימצאי הועץ המשפטי לממשלה וגורמים שונים נוספים שניבחנו. סמיר וועדה דנו מחדש בנושא והמליצו על מעלה אדומים כיעד המתאים להקמת האזור התעשייתי הגדול של ירושלים.

התנגדות חריפה

תפקידה של ועדת שמיר הצטמצם למעשה באיור המקום. במקביל לה, פנה ירד ועדת השרים לחישוב בוח. השר גלילי, אל ראש הממשלה וקבל את הסכמת להקמת צוות בינמשרדי לבדיקה אפשרויות שהיות של המקום. עתה מינה גלילי את מנחם מרקוקי, ישראל, אלוף (מיל), מאיר זורע, להקים את הצוות ולעבוד בראשו. בתואם עם השרים הנוגעים בדבר, כינס זורע את מנכ"ל משרדו המסחר והתעשייתי, שיכון, פנים, אצור וגורמים נוספים. התחושה היתה, "לדעה ועדת הוועד מיוחדת להגנת" המסלול הישיר במעלה אדומים. עם חברי ועדה זו נכנסו שקידים בכירים ביותר במשרדו הממשלה האמורים.

פגישות ועדת ההגיו העורו על רצון כללי של הבירה לקדם את החלטתה העמידה להתקבל בממשלה בדבר תיעוש מעלה אדומים. כך, למשל, ארז נציג משרד המסחר והתעשייה ראוץן דו, שמשרדו יעשה כל המאמצים להשיג ביצוע בדיקת הנתונים להקמת התעשייה. נציג משרד הבטחון, אלחנן ישי, הדיע כי תוך שבוע ימים וביא רשימת מופעלים, הקשורים במערכת הבטחון, שיוקמו במקום. גלילי, שהשתתף, כמובן, בדיוני הוועדה, הדיע, כי תוך שבוע יבוא לאישור הממשלה הצעת ההחלטה מפורטת. שתנח את ועדת ההגיו בעבודתה.

קול חורג אחד נשמע בוועדת ההגיו — של דוד ונישל, מנכ"ל משרד השיכון. היה זה כאשר דובר על הצורך בהקמת אזור מגורים עבור עובדי התעשייה. אשר יעבדו במקום. ונישל אמר כי משרדו אינו מתכוון להקים שיכונים עד 1980. זו אינה החלטה סליטית — אמר — אלא עניינית. קולו של ונישל היה הקול החורג היחיד בנושא. שפירד להסתיי בוועד את הממשלה.

ביום ראשון, 24 בנובמבר 1974, נתכנסה הממשלה לדון בנושא. שמיר הביא את המלצות ועדתו, ונספת להן המלצה על בנייה למגורים לאנשים שתעסיקם היתה באזור. מעלה אדומים. המגורים נעזרו ליום בכרוך 3 ק"מ מאזור התעשייה.

תוספת זו — עליה, כאמור, המליצו ועדת הוועד (שמשפרי לשרים את הכלל, דוד פריצת מפת) — נתקלה בהתנגדות היפה בישיבת הממשלה.

המסתער הקיצוני ביותר על הבנייה למגורים היה שר השיכון, אברהם עופר. הוא טען כי צדד בהקמת אזור התעשייה במעלה אדומים, כדי להרויח את הקיום מגורים מאזורי המגורים. והנה, קבל מליצתם בן השאר, עליו השר ברילב. שני שרים אלה עומדים בראש משרדים, שאמורה להיות להם גיעה ישירה לנושא.

לשון דומה, בתוספת נמוקים, נקטו השרים והושע רבינוביץ, חיים צדוק, ויקטור סייטוב, שימה רון, משה קול וגדעון האונגר.

הבטחה מרבין

אם לבחון את עמדותיהם המדיניות הידועות של שרים אלה, הרי ניתן לומר, שבסתר ליבם היה ניסוק מדיני מובהק, כאשר שללו הקמת מגורים. שכן, הללו יודעים ב"רווחים" המופלגת, בנייה באזור הנמצא למעשה מעבר ל"קו הרוחק" נראת להם כפריצה התיישבותית נוספת, העלולה, לדעתם, ליצור מתח

בכך זמן רב לא ראי אישים בעמדת המדינה את השרי ישראל גלילי כה נעים ונעים, כפי שהיה בימים האחרונים. עשו מה מעשה סילגש בנבעה, אמר השר בדיון מנימי כמורים מולגתי. לא נחה העתו על השר כליזתי, עי שחור על הגדרה זו פעם נוספת ובתחישות רבה.

גלילי נזקק ליסור המעשה הנורא מספר שופטים כדי לבטא את יחסו למתלהשדים שליווה את החלטת הממשלה. להקים אזור תעשייתי במעלה אדומים ההיסטורית.

מעשה סילגש בנבעה התרחש, כמובן, בפיקוד בתקופה בה היה העם נטול שלטון מרכזי מאד. במקור, ההתרחשות — משה של ורדודו מוסרי, מימי עירוב מלחמת-ארום בין שבטי ישראל, מפרשים מוסכמים מתיחסים לפרשה זו ולפרשת בת יפתח כאל המתועבות ביותר המתוארות בתנ"ך. בספר שופטים עצמו מכונה פרשת סילגש בנבעה כ"זמה ונבלה".

השר גלילי ראה, איופא, הקבלה בין הפרשה התנ"כית, לבין מה שאירע מאחורי הקלעים בפרשת מעלה אדומים.

הבירה התנוקה

היה בעצם פרשת מעלה אדומים? ירושלים ביהו פנימה קשה. היא וקוקה לשטחים לפיתוח התעשייתי, ותחומי הנוכחים צרום מדי למילוי רצון זה. אבות העיר ביקשו להעביר את בית המסבחים ממקומו הנוכחי, את מוסכי ואדיגיו רצו למקם במקום אחר.

ראשית שנות ה-70 החל טיפול מעשי בנושא. היפשו שטחים מתאימים. הממשלה, סגרה 70 אלף דונם בסביבות ירושלים לצרכים צבאיים, והיתה מדי שבה נוצלם למטרות האמורה. המסווה על השטחים במסדר, המסווה הוא תהאלוף (היום אלת) שלמה בית, את נוהל הליפת מכתבים עם מינהל מקרקעי ישראל לשם רכיבו צוות התכנון נושא.

באוקטובר 1973 הגיע שר המשפטים דא, יעקב ש. שפירא, לבסוף 70 אלף דונם אלה למדינת כל השרים. לבות ראש הממשלה דא, נולדה מאיר, דרו את הצעה מטעמים מדיניים. עם זאת, היה ברור שאין מניס מהתרחבות הבירה התנוקה.

באחד מימי אונגוס אשתדך הוביל מסוק גדול מפילה נכדה שפרקה ארץ שטחים מתאימים. נוסע המסוק הו, בן השאר, ראש הממשלה ושרי האוצר, המשפטים, השיכון והחקלאות. השר גלילי (יור ועדת השרים להתיישבות), ראש עיריית ירושלים ואישים בכודים נוספים, השומה ליבם חוסכה בעיקר לנתות ההרכובה יותר לירושלים, ואשר ראש העיריה סול אליה) ומעלה אדומים (מקום מיקרא הנזכר בספר ירושע והקרא כך בגלל גוון סלעיו. היתה את הגבול בין נחלת הורדה ובנימין ועם גם עברה דרתי המלך מירושלים ליריחו. המקום מרוחק מירושלים 14 ק"מ.